

סוכות – רבי אברהם דוב מאוריטש

אתמול ראינו שהאילן השלילי שמצמיח את פרי העצבות - שורשיו הם היישות והגאווה הגורמת לאדם לרדוף אחרי שיפור חייו במובן החומרי שלהם, גזעו וענפיו הם רדיפת התאוות התענוגות והכבוד, ופרי באושי הוא, כאמור, העצבות. אילן שלילי זה אנו מנסים לעקור על שורשיו, ענפיו ופירותו על ידי ניסוך המים- כנגד הגאווה, יציאה לסוכת ארעי - כנגד הרדיפה אחר קנייני העולם הזה ותאוותיו, ומצוות השמחה בחג - כנגד העצבות.

בלימוד היום נראה את סיום המאמר של האדמו"ר מאוריטש, בו הוא נותן פירוש מפתיע ופנימי לקטע גמרא, בו על פי פשט הגמרא, הגמרא תמהה מדוע התורה קוראת לחג הסוכות "ראשון" והלא הוא בט"ו לחודש ולא בא' בחודש? הגמרא עונה תשובה (שגם היא מפתיעה בריחוקה לכאורה מן הפשט) שהראשון הכוונה לראשון לחשבון עוונות. הרבי מבין את המושג ראשון כמשקף גאווה ומסביר איך בכל זאת זה מסתדר עם כל מה שאמרנו עד עתה

"אמר רבי יוחנן משום (בשם) רבי שמעון בן יוחי: כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים. כתיב הכא (משלי טז-ה) "תועבת ה' כל גבה לב" וכתוב התם (דברים ז-כו) "ולא תביא תועבה אל ביתך". ורבי יוחנן דידיה אמר: כאילו כפר בעיקר, שנאמר: (דברים ח-יד) "ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו'". ר' חמא בר חנינא אמר: כאילו בא על כל העריות. כתיב הכא "תועבת ה' כל גבה לב" וכתוב התם (ויקרא יח-כז) "כי את כל התועבות האל וגו'". עולא אמר: כאילו בנה במה שנאמר (ישעיה ב-כב) "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא" אל תיקרי במה אלא במה (סוטה ד' א')

מרמז שצריך להיות נמוכי רוה כדי שירד עליהם זיו שכינתו יתברך שהוא ממקום גבוה מעל גבוה מרום המעלות. ובחינה זו זכה יחזקאל הנביא לבחינת נבואה וזה מרומז בפסוק "היה דבר ה' אל יחזקאל" מחמת שהיא בבחינת "בן בוזי" נבזה בעיניו נמאס.

וזהו על נהר כב"ר (בפסוק הראשון בספר יחזקאל כתוב "ויהי בשלשים שנה ברביעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על נהר כבר נפתחו השמים ואראה מראות אלהים") אותיות רכ"ב, מרמז על בחינת ענווה, היינו מחמת שהיה בבחינת ענוה זכה להיות מרכבה לשכינה (מרכבה לשכינה היינו אדם שמהווה בחייו התגשמות של הופעת הקדוש ברוך הוא בעולם, דרגה גבוהה זו נאמרה על האבות אברהם יצחק ויעקב, ולפעמים אף על דוד המלך) שהשרה שכינתו עליו. הכלל שעיקר הוא בחינת ענוה ושפלות באמת, אפילו מי שהוא בעל מידות טובות והוא בבחינת ראש אף על פי כן צריך להיות נבזה בעיניו נמאס ואת יראי השם יכבד. שלא להתגאות חס ושלום על שום בריה בעולם.

וזהו "ולקחתם לכם ביום הראשון (זה נאמר לגבי ארבעת המינים בסוכות) ופריך (ומקשה) הגמרא וכי ראשון הוא? פירוש היכא הוה אמינא (איך יכולנו לחשוב) שבשעת לקיחת ד' מינים אלו יהיה בבחינת ראשון (היינו שמחשיב עצמו לראש וחשוב) והלא ט"ו הוא - היינו שצריך להיות בבחינת בו"ז גימטריא ט"ו! ומתרצת הגמרא ראשון לחשבון עוונות שכוונת התורה שיהיה אצלו בבחינת ראשון לחשבון עוונות, היינו שלכך מחזיק עצמו בבחינת ראש במדות טובות, כדי שיגדל ויחשב בעיניו עון כל שהוא שעושה. ממילא בא מבחינת ראש לבחינת ענוה ושפלות באמת ומזה יזכה שבורא כל עולמים ברוך הוא משרה שכינתו יתברך עליו, אמן כן יהיה רצון.

בעצם אנו רואים שהענווה שאותה אנחנו מבקשים אינה תחושת חוסר משמעות, ההיפך הוא הנכון: הענווה והשפלות באים לאדם מתוך שהוא מבין את גודל מעלתו ואת האין-סופיות של המעלות שאליהן הוא יכול להגיע, ומתוך כך הוא נתון במצב תמידי של חוסר שביעות רצון חיובית, הדוחפת אותו לעשייה מחד וגורמת לו שלא להרגיש "מנופח" מאידך.